

Kuruluşunun 50'nci Yılında SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ

Halit DENER

Aralık ayının son günleri, kütüphanecilik tarihimiz yönünden önemli bir yıl dönümüne rastlamıştır. Süleymaniye Külliyesinin bir kütüphane olarak hizmete açılışının ellinci yılı bu günlerde tamamlanmıştır. Bu mutlu yıldönümü dolayısıyla düzenlenen mütevazî tören sırasında Kütüphane Müdürü sayın Halit Dener, kütüphanenin tarihçesi ni ve çalışmalarını dile getiren bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmayı, kütüphanecilik tarihimiz yönünden taşıdığı önem dolayısıyla sayfalarımıza almaktan zevk duyuyoruz.

Sayın davetliler, sevgili meslektaşlarım,

Kütüphanemizin, Süleymaniye külliyesi içinde hizmete girişinin, başka bir deyimle, İstanbul'un muhtelif semtlerinde, dağınık bir halde bulunan kütüphanelerin, Süleymaniye külliyesinin Sâni medresesine nakledilmeğe başlamasının ve medresenin umumî bir kütüphane olarak tesisinin 50'nci yıl dönümünü kutlamanın sevinç ve heyecanı içindeyiz.

Bu mesut günü birlikte kutlamak, yarım asırlık bir kuruluşun yıl dönümünde bir arada bulunmak nezaketini gösteren siz sayın davetliler, yüksek huzurunuzla, bu mutlu günün önemini kelimelerle ifade edemeyeceğim kadar

değerlendirmiş bulunuyorsunuz.

Esasen bizleri, her birimizi bugün burada toplayan, bir araya gelmemizi sağlayan etken, hiç şüphesiz gönüllerimizde yer alan kitap sevgisi, kitap ve kütüphaneler yoluyla halka hizmet duygusu ve meslek aşkıdır.

Eğer gönüllerimizde bu türlü dilekler yer almamış olsaydı, eğer bu dava uğrunda elimizden geldiği, gücümüzün yettiği kadar çalışmayı millî ve vicdanî bir borç saymasaydık, bugün burada bu seçkin topluluğun yer alması elbetteki mümkün olamazdı. Öyle bir topluluk ki her türlü siyasi tesirlerden uzak, şerefli ve seciyeli insanlar olarak kütüphanelerin kalkınması uğrunda çalışmayı,

yararlı olmayı, topluma kitap okuma zevkini aşılama suretiyle hizmet etmeyi daima kutsal bir vazife bilmiştir.

Hiç şüphesiz bu görüş ve anlayış içerisinde sarf olunan gayretler, verilen emekler boşa gitmemiş; toplumun, sosyal ve kültürel kalkınmasında kütüphanelerin oynadığı rol daha iyi anlaşılmış ve daha iyi benimsenmiştir. Yarın daha iyi anlaşılacak ve daha esaslı benimsenecektir.

Nasıl ki, kütüphane ve kütüphanecilerin bugünkü durumları düne nazaran farklı ve üstün seviyelere ulaşmış bulunuyorsa, Kütüphanecilik alanında yapılan işler, aşılın merhaleler gözle görülecek, elle tutulacak bir mahiyet arz ediyorsa; yarın da, bugüne nazaran daha önemli, daha değerli işler başarılacak, yeni buluşlar, yeni hamleler yapılacaktır.

Bugün doğunun ve batının kültür merkezlerini ve buralardaki kütüphaneleri gören arkadaşlarımız, meslektaşlarımız hamdolsun sayılamıyacak kadar çoğalmıştır. Ve daha da çoğalmaktadır. Bu vesile ile kütüphanecilere, yabancı memleketleri görmek, bilhassa Kütüphanecilik alanında yapılanları incelemek imkânlarını sağlamış olanlara sonsuz şükranlarımızı sunarız.

Şayet kütüphanecilere, bu imkânlar sağlanmamış olsaydı, yani yabancı memleketlere gitmek ve

kütüphanelerini görmek fırsatı verilmemiş olsaydı; eskiden olduğu gibi yine aynı karamsar hava içerisinde kütüphanelerimizi küçümseyecek, vazife ve mesleğimize karşı bugün duyduğumuz sevgiyi, bağlılığı ve yakınlığı duyamayacaktık.

Önceleri gözümüzde alabildiğine büyüyen ve hiç bir zaman onlara yetişmeyi değil, yaklaşmayı dahi düşünemediğimiz batının her tip ve karakterdeki kütüphanelerini, yerlerinde görüp tanıdıktan, kitapları hakkında az çok bir fikir edindikten sonra, kütüphanelerimizle diğer memleketlerin kütüphanelerini ve kitaplarını mukayese etmek ve bu hususta kanaat ve mütalea beyan etmek artık bizim için muhal ve mümkün olmayan bir konu olmaktan çıkmıştır.

Batının zengin ve milyonluk kütüphaneleri yanında bizim mütevazı ve sanat değerleri bakımından baha biçilmez eserlerimiz, bugün de, yarın da dünya milletleri ve bilginleri için tedkik konusu ve yararlı birer kaynak olmakta devam edecektir.

Dünya üniversitelerinin, bilginlerin, özel araştırmacıların ecdad yadigarı eserlerimize karşı duydukları hayranlık ve onlardan faydalanma aruzuları, kütüphanelerimize karşı duyulan ilginin en canlı bir misalini teşkil etmektedir.

Ancak kütüphanelerimizi, daha doğrusu kitaplarımızı her tür-

lü özellikleriyle dünyaya tanıtmak, onlardan daha büyük ölçüde ilim aleminin faydalanmalarını sağlamak amacıyla, bu yoldaki çalışmalarımıza hız vermek, ilmi kataloglar hazırlamak bundan böyle kütüphanecilerin başlıca görevleri olmalıdır.

Esasen her kütüphaneci, uzun yıllardanberi kütüphanesinde ki kitaplar üzerinde yaptığı inceleme, araştırma ve çalışmaları ile kütüphanesinin kataloğunu yayın layabilecek bir duruma gelmiştir. Bu neviden bir çalışmanın hazırlıkları içerisinde bulunmaktadır. Temennimiz bu teşebbüslerin bir an önce tahakkuk safhasına girmiş olmasıdır.

Bu suretle son yirmi beş yılın ferdi ve komisyon çalışmaları şemeresini vermiş olacak, basılacak katologlar, dünya kütüphanelerinde beklenen yerini alacak; kütüphaneci de, ana vazifesini yapmış olmanın rahatlığı ve huzuru içinde, bundan sonraki görevine daha büyük bir güven ve emniyetle bakacaktır.

Sayın davetliler:

Kütüphane ve kütüphanecilerin durumlarıyla ilgili yaptığım bu konuşmadan sonra kütüphanenin kuruluşunun 50.nci yıl dönümünü kutlamak üzere toplandığımız bu salonda Süleymaniye Kütüphanesinde, başlangıçtan itibaren bugüne kadar yapılan belli baş

Süleymaniye Kütüphanesi'nin 50'nci yılını kutlama toplantısından bir görünüş

lı değişme ve gelişmelerden, medresenin genel Kütüphane olarak seçilmesindeki nedenlerden kısaca bahsedeceğim.

Istanbul'un, zaman zaman mâruz kaldığı büyük yangınlar, bilhassa ahşap konaklarda bulunan ve özel kişilere ait olan kıymetli kitapların yanmasına, harap olmasına ve kaybolmasına sebep olduğu gibi, uzun yıllar onarılmamış konakların, duvar ve çatılarından, kırılan pencerelerinden sızan kar ve yağmur suları da buralarda sözde muhafaza edilmekte olan kitapların okunmaz ve ele alınmaz bir hale gelmesine sebep olmuştur.

Ayrıca kütüphane binası olarak inşa edilen yapıların, cami, mescit, medrese ve tekkelerin kurşunsuz kalan kubbelerinden, yer sarsıntılarının meydana getirdiği kubbe ve duvarlardaki çatlaklardan sızan sular, buralarda saklanan fakat her türlü bakım ve ilgiden yoksun bulunan kitaplardan bir çoğunun harap olmasına sebep olmuştur. Bu afetlerden kurtulabilen bir kısım kütüphaneler de, etrafının yanmasıyla çevresindeki okuyucularla alakası kesilmiş, tenha bir yerde tek başına kalmıştır.

O tarihte kütüphanelerin bağlı bulunduğu Evkaf Nezareti kütüphanelerin ve kitapların bu durumunu dikkate alarak kütüphanelerden okuyucularının faydalanmalarını sağlamak, kitapları

harap olmaktan kurtarmak, bakımlarını temin etmek ve kaybolmalarını önlemek amacıyla merkezi bir yerde umumî bir kütüphane kurmak kararını almıştır. Devrin büyükleri, başta Seyhülislâm Hayri Efendi olmak üzere bütün yazmaları sinesinde toplayacak umumî bir kütüphane olmağa elverişli bir bina aramağa başlamışlardı. İlk olarak bir kısım kütüphaneler, 1914 yılında geçici bir süre için Sultan Selimdeki Medresetül Mütehassisine (bugünkü Sultan Selim Kız Enstitüsü) nakledilmiştir -yaklaşık olarak on bin kadar kitap-. Bu nakil işinde birinci cihan savaşının zararlarından kitapları korumak endişesinin de rol oynamış olması kuvvetle muhtemeldir.

Birinci cihan savaşından sonra aynı konu, yani Beyazıt Umûmî Kütüphanesi dışındaki bütün vakıf kütüphanelerin bir yerde toplanması ve bir yere bağlanması üzerinde arama ve incelemeler tekrar başlamıştır. Bir ara Nuruosmaniye Camiinin bu gaye için kullanılması düşünülmüştür.

Daha sonra Sadrazam Ali Paşa'nın Mercan'da yanan konağının arsasında modern bir kütüphane binasının inşası tasavvur ediliyor; fakat mâlî imkânsızlıklar yüzünden tahakkuk ettirilemiyor.

Nihâyet o zaman için merkezî olan, denizden oldukça uzak ve yüksek bir yerde bulunan ve bir kültür merkezi olan Süleymaniye

medresesi, bu iş için uygun görülerek Sultan Selimdeki kitaplar, Süleymaniye medreselerinden, sâni medresesine naklediliyor.

Böylece Süleymaniye Umûmi Kütüphanesi, 1918 yılında yani bundan elli yıl önce bugünkü yerinde tesis edilmiştir. Evvel medresesinin kütüphaneye devri dokuz yıl gecikmiştir. 1922 yılında Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Maarif Vekilliği sırasında Arkeoloji Müzesine bağlı bulunan Etnografya Müzesi, Süleymaniye külliyesinin evvel medresesine nakledilmişti. Fakat Ankara'da Etnografya Müzesi binası yapıldıktan sonra, 1927 yılında koleksiyon, Ankara'ya yeni binasına taşınıyor ve bu tarihten sonra evvel medresesinden kütüphane olarak faydalanılmağa başlamıyor.

Eski Sıbyan Mektebinin, Süleymaniye Çocuk Kütüphanesi olarak kullanılması 1957 yılından buyanadır.

1557 Yılında Kanûni Sultan Süleyman'ın tesis ettiği Sıbyan Mektebi, aynı maksat ve gayeye hizmet etmek üzere -tam dörtyüz sene sonra- 1957 yılında Süleymaniye Çocuk Kütüphanesi adıyla Türk çocuklarının hizmetine girmiş, istifadesine açılmıştır. Açılan bu irfan yuvasının bu feyiz ocağının ihtiyaçları en kısa zamanda sağlanmıştır. Radyo, pikap, sinema makinesi, teyp ve benzeri cihazlarla donatılan salon, okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocukları bağrında toplamakta, onlara, okuma zevkini, kitap sevgisini aşılamakta, bilgi ve görgülerini arttırmaktadır.

Süleymaniye Çocuk kütüphanesi okuma salonu

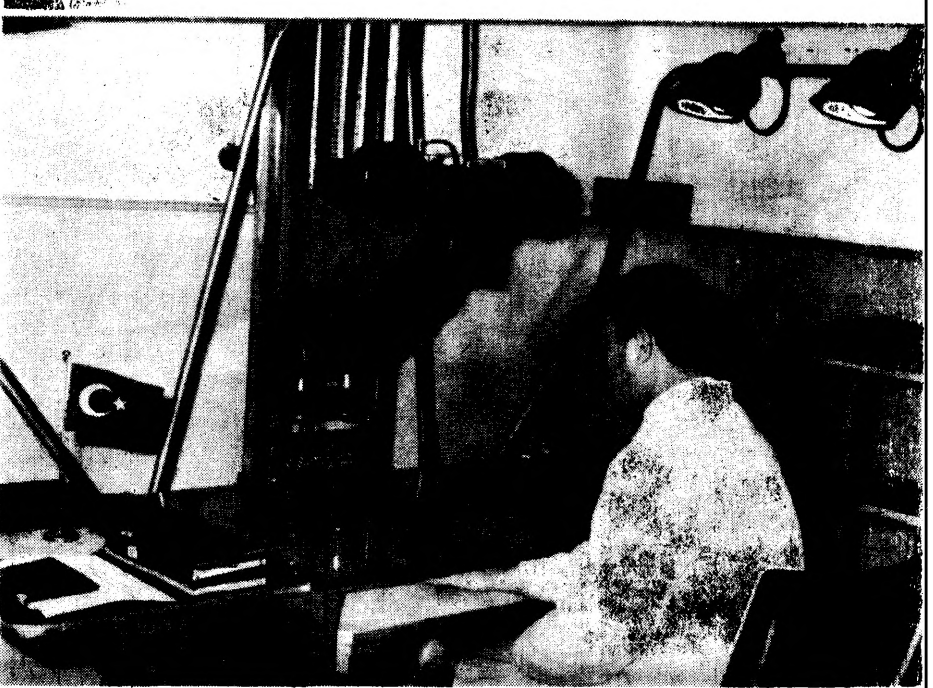
Çocukların yetişmelerinde, ve rimli ve başarılı olmalarında çocuk kütüphanelerinin oynadığı önemli rol bugün bütün Dünya milletlerince kabul ve teslim edilmektedir. Çocuk, okul dışındaki zamanını kütüphanede geçirmekle kendini kötü itiyatlardan ve zararlı telkinlerden kurtarmakta, en yakın ve en samimi arkadaşını, kitabı bulmaktadır.

Her türlü çocuk neşriyatının, ders araçlarının ve müzik kolunun bulunduğu, lisan kursları ve temsillerin yapıldığı bir salonda zamanını değerlendiren yarının büyüklerini masalarının başında çalışır görmek hepimiz için ümit

ve iftihar kaynağı olmaktadır.

Kütüphanemizdeki teknik çalışmalar, kurulan servislere yapılan tesislere gelince:

Mürekkep veya kâğıdın terkihi, dış etkenlerin tesiri, ihmal ve ilgisizliğin neticesi olarak harap olmağa yüz tutmuş, tek nüsha veya nâdir yazmaların, filmlerini almak suretiyle bekalarını sağlamak için 1950 yılında Kütüphanemizde «Mikrofilm ve fotokopi» servisi kurulmuştur. Servis, 1950 yılında Süleymaniye Kütüphanesi Müdürü Dr. Mustafa Köymen (hâlen, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sekreteri) ve Yardımcısı Şemim Emsen (hâlen, Bakanlık Müfettişi) zamanında kurulmuştur.

Mikrofilm ve Fotokopi Servisi'nde bir kitabın filme alınışı

Servisin kurulmasında büyük hizmet ve emekleri geçen sayın meslektaşlarımızı şükranla anarız.

Kurulduğu tarihten buyan servise, yerimizin ve mâlî imkânlarımızın müsaadesi nisbetinde yeni cihazlar alınmıştır. Hâlen Servisimizde: iki adet mikrofilm çekme makinesi, bir adet ağırandisman, bir adet fotokopi, bir adet fotostad, bir adet filmden filme çekme makinesi, bir adet film banyo etme ve kurutma cihazı vardır.

9. 4. 1957 tarih ve 62 sayılı talimatname ile Kütüphanemiz ve Millî Kütüphane, iki ayrı mikrofilm merkezi haline getirilmiştir.

Her mikrofilm merkezi, yurt içinden ve dışından mikrofilmleri istenilen eserleri, kendi bölgeleri dahilindeki müze ve kütüphanelerden getirir; mikrofilmlerini aldıktan sonra derhal yerlerine iade eder. Mikrofilm alınan eser, ikinci bir defa getirilmez. Mikrofilminden faydalanılır.

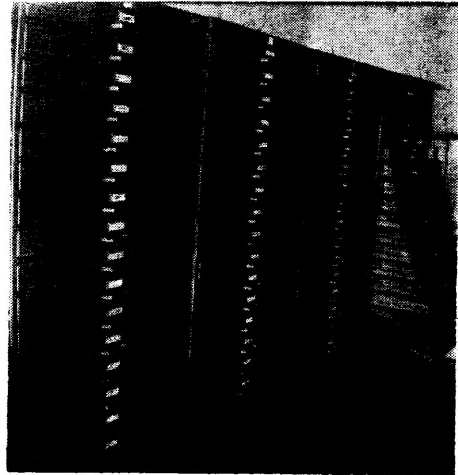
Bu suretle ünik ve nadir nüshaların hırpalanma ve yıpranmaları önlenmiş olur. Hatta bu neviden eserlerin fotokopileri yapılarak okuyucuya bunlar verilir. Eserler ancak karşılaştırma ve seminer çalışmalarında çikartılır.

Serviste ayrıca çekilen filmlerin muhafaza edildiği bir arşiv odası vardır. Filmler bu odada hususi surette yaptırılmış mâdeni dolaplardaki, bölmeli çekmelerde

saklanır. Halen mikrofilm arşivinde, İstanbul ve taşra kütüphanelerinden çekilen ve yabancı memleket kütüphanelerinden sağlanan, ikibini aşkın ünik veya nadir nüshaların mikrofilmleri mevcuttur.

Serviste renkli çalışma tecrübeleri de yapılmış ve müsbet sonuçlar alınmışsa da maalesef mâlî imkânsızlıklar yüzünden renkli çalışmalara devam edilememistir.

Halbuki yazma eserlerimizi süsleyen tezhib, minyatür ve motifleri renkli olarak çekebilmek imkânlarına sahip olsaydık. Yüz yılların bozamadığı, değiştiremediği renklerdeki dayanma, boyalardaki uygunluk, motiflerdeki incelik ve renklerdeki zevk-i selim ortaya çıkacak bu suretle kitaplarımız, dünya görüşüyle ilmî değerleri yanında, üstün sanat değerleri ile de ayrı bir önem ve kıymet kazanacaktı.

Mikrofilm arşivi dolapları

İkinci bir tesisimiz patoloji servisidir. 1961 yılında kurulmuştur. Servisin kuruluşunda, tertip ve tanziminde, ilk çalışmalar için lüzumlu eşya, alet ve cihazların tesbit ve tedarikinde bir sene süre ile Romadaki Patoloji Enstitüsünde incelemelerde bulunau merhum Mürüvvet Çataklı'nın notlarından ve bu konudaki bilgilerinden âzami surette faydalanılmıştır. Bu vesile ile merhumeye Tanrıdan rahmet dileriz.

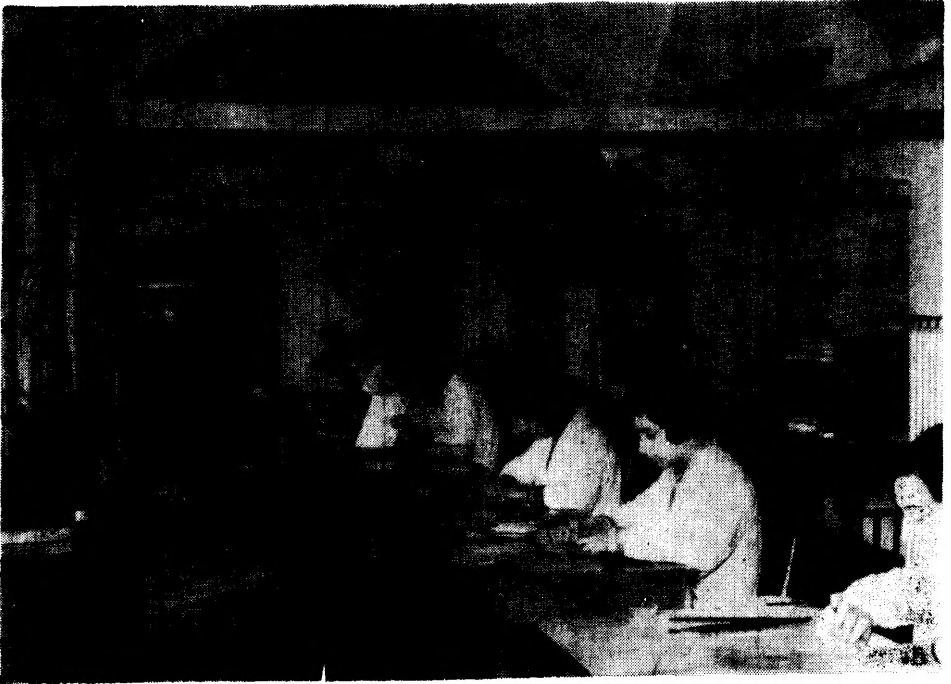
Kitaplar için hayatî bir önem taşıyan patoloji servisinin memleketimizde kurulması bir hayli gecikmiştir. Maalesef bugün de yer darlığı, personel yetersizliği ve bir kısım cihazların ve malzemenin

henüz dışardan temin edilememiş olması yüzünden serviste gerektiği gibi verimli ve başarılı bir çalışma yapılamamaktadır.

Bugünkü şartlar ve imkânlar dahilinde serviste, her yıl yaklaşık olarak (250) eser, veya (20-25) bin varak onarılmaktadır.

Onarılacak kitapların seçiminde ünük nüshalar, ve çok harap yazmalar ön planda yer almaktadır. Kitaplar, onarıma verilmeden önce gazlama odasında dezenfekte edilir. Sonra servise alınır.

Kitap onarımında prensibimiz, çok sayıda kitap onarmak değil, asıllarını bozmadan, en küçük bir değişikliğe meydan vermeden

Patoloji Servisinde kitap onarımı çalışmaları

Kitap gazlama dolabı

üstün vasıflarda kitap onarmaktır. Çok defa bir kitabın üzerinde aylarca çalışılmaktadır. Gerçekten son derece yorucu ve sıkıcı olan bu çalışmaların verimi, her ne kadar tatminkâr olmuyorsa da, ümitsiz bir hastayı, tıbbî müdahale ile kurtaran bir doktorun o anda duyduğu haz ve memnuniyeti biz, harap ve istifade edilemeyecek derecede yıpranmış bir kitabı kur tardığımız an duyuyoruz. Kurtarılan kitabın gelecek nesillere intikalini sağlamış olmaktan duyduğumuz bu sonsuz zevk ve haz bizi teselli ediyor ve yeni çalışmalara teşvik ediyor.

Diğer bir tesisimiz, yine 1961 yılında kurulmuş olan cild servisi-

dir. Servisin kurulmasında, servis için lüzumlu araç ve geçercilerin sağlanmasında Güzel Sanatlar Akademisi Cild bölümü yüksek devre mezunlarından ve servisimizin ilk görevlilerinden Sevinç Oğuz ve İslâm Seçen'in, emekleri daima şükranla anılacaktır.

Cilt Servisindeki çalışmalara gelince: Harap cilt kapaklarının onarımı veya yenilenmesi başlıca konusunu teşkil eder. Kapaklar onarılırken asıllarını bozmamağa, yenilenirken devirlerine uygun kapak yapmağa bilhassa önem verilir. Servisde, deri, ebru, lake, bez her devre ait her nevi cilt onarılır ve yapılır. Servisde 15'nci Yüzyıldan itibaren cilt kapakları üzerinde her devirde ayrı ayrı kullanılmış olan çeşitli madeni kalıplar mevcuttur. Bu kalıplar, yeni yapılan cilt kapakları üzerine ıstampa edilir. Gerekirse ayrıca altın yıldız da yapılır .

Cilt Servisi de diğer servislerimiz gibi yer, personel yetersizliği

Cild atelyesinde cild kapağı onarımı

Cild atelyesinde deri trařlama iři

ve bir kısım cihazların noksanlığı yüzünden gereği kadar yararlı olamamaktadır.

1950 Yılından bu yana Süleymaniye Kütüphanesinde kurulmuş, faaliyete geçmiş ve oldukça verimli ve başarılı çalışmalar yapmış olan mikrofilm, fotokopi, cild ve patoloji bölümlerinin, kuruluşları, kuranları ve çalışmaları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra Süleymaniye Kütüphanesine, muhtelif yıllarda İstanbul ve taşra kütüphanelerinden nakledilmiş olan vakıf kütüphanelere ve bu kütüphanelerle ilgili çalışmalara geçiyorum.

Bugüne kadar Süleymaniye Kütüphanesine nakledilmiş bulunan kütüphanelerin sayısı son olarak nakledilmiş olan Ayasofya Kütüphanesi ile birlikte doksana yükselmiştir.

Bu Kütüphanelerdeki kitap sayısı 1967 istatistiklerine göre

(82451) dir. Bunun (53372)'si yazma (29079)'u basmadır. Bu miktar her vakıf kütüphanenin fihrisinde kayıtlı bulunan kitapların aldıkları numaralara göre hesaplanmıştır.

Ancak eski fihristlerde mecmualar, bir numara altında kayıtlı bulduklarından bu yekûn hiç bir zaman gerçek kitap sayısını vermez.

Gerçek kitap sayısı, her vakıf kütüphanedeki kitaplar, ayniyat talimatnamesine göre ayrı bir numara aldıktan bilhassa her mecmuadaki risaleler, başka başka numaralar altında kütüğe işlendikten sonra belli olacaktır. Şayet fefaid gibi yazılarla, minyatür, tezhip, resim ve motif gibi sanat eserlerine batıda olduğu gibi ayrı birer numara verilecek olursa bu yekûnun üçyüzünü aşması ihtimal dahilindedir.

İhtiva ettiği yazma eser sayısı itibariyle şarkiyat mevzuunda dünyanın en zengin yazmalar koleksiyonuna sahip bulunan Süleymaniye Kütüphanesine, nakledilen vakıf kütüphanelerden bir kısmı vâkıflarının isimleriyle, diğer bir kısmı da ilk tesis edildikleri yer isimleriyle anılmakta; kütüğe ve kataloglara bu şekilde işlenmektedir.

Elli yıldanberi dolap, sandık ve çuvalar içerisinde Süleymaniye kütüphanesine nakledilmekte olan kütüphaneler, uzun yıllar kütüphanemizde de kendi hallerine bi-

rakılmışlar en küçük bir ilgi görmemişlerdir. Bu ihmal ve kayıtsızlığın neticesi olarak bir kısmı değiştirilmiş, bir kısmı da tamamen yok olmuştur.

Bilindiği üzere her vakıf kütüphanenin, vâkıfı tarafından hazırlanmış bir vakfiyesi mevcuttur. Vakfiyelerde, kütüphanelerin idaresi; kütühaneci sayısı, kütüphanecilerin bilgili ve faziletli kimseler olması, ücretleri, meşrutaları, kütüphanelerin açık bulundurulacağı günler ve saatler ve daha bir çok hususlar zikredildikten sonra kütüphanede mevcut kitapların, listesi verilmektedir. Uzun yıllar kütüphaneler, bu vakfiyelere göre yönetilmiştir.

Vakıf Kütüphanelerde ilk ilmi çalışmalara, 1292 yılından itibaren başlanmıştır. Bu çalışmaların sonunda bugün İstanbul kütüphanelerinde mevcut ve dünya kütüphanelerinde yerlerini almış bulunan (69) kütüphaneye ait kırk adet matbu fihrist umumi istifadeye sunulmuştur.

Bundan sonraki ilmi çalışmalara 1330 yılından itibaren başlanmıştır. Süleymaniye Kütüphanesinde, komisyonlar halinde başlanan bu çalışmalar sonunda bir taraftan İstanbul kütüphanelerinde mevcut tek nüsha, nadir nüsha ve müellif hattı yazmalarla, hat, tezhib, teclid ve minyatür bakımından değerli kitaplar tesbit edilmiştir. Diğer taraftan da kütüphanelerde bulunan müzelik kitaplar

tesbit olunmuştur.

Bilahare komisyonlar tarafından seçilen bu kitaplar, daha iyi muhafaza edilir gerekçesiyle kütüphanelerinden alınarak Türk İslâm Eserleri Müzesine nakledilmiştir.

Hâlen Müzede bulunan bu kitapları, yerinde incelemek ve mahiyetleri hakkında bilgi vermek üzere kütüphane Müdürlerinden teşkil edilen bir komisyon 1958 yılında Kütüphanelerden nakledilen kitapları Müzede gördükten ve durumları hakkında bilgi edindikten sonra gereken raporunu hazırlamış ve ilgili Makamlara sunmuş sa da bugüne kadar bir sonuç alınmamıştır.

Ancak çoğunlukla müzelik olmadığı görülen, müzelik karakteri taşımadığı anlaşılan bu kitaplardan ilmi mahiyette olanları, ait oldukları kütüphanelere iade edildikleri takdirde hem daha iyi bakılacaklar ve hem de okuyucular, bunlardan faydalanma imkânını sağlamış olacaklardır.

Kitaplar üzerinde daha sonraki ilmi çalışmalara, kütüphaneler Maarif Vekâletine bağlandıktan ve 1927 yılında Kütüphaneler Müdürlüğü tesis edildikten sonra başlanmıştır. Bu tarihte kurulan Tasnif Komisyonu, derhal çalışmalarına başlamış ve İstanbul Kütüphanelerindeki yazma eserlerin, tesbiti ve kataloglarının hazırlanması ele alınmıştır.

Ancak Süleymaniye Kütüphanesinde başlanmış olan bu çalışmalar, mâli imkânsızlıklar yüzünden uzun sürmemiş, altı ay kadar devam etmiş ve çalışmalara son verilmiştir.

1935 yılında tasnif Komisyonu yeniden teşekkül etmiş ve faaliyete geçmiştir. Komisyon halindeki bu çalışmalar 1950 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra tam ve müstakil olarak çalışmakta bulunan tasnif komisyonu, Mehmet Ali Aynî ve Tahir Olgun'un vefatından sonra dağılmış üyelerinden bir kısmı yazma eserlerin büyük ölçüde bulunduğu kütüphanelerde ayrı ayrı çalışmalara başlamıştır.

Komisyon halindeki çalışmalar ilk mahsullerini 1945 yılından itibaren vermeğe başlamıştır. Bu tarihten itibaren «İstanbul kütüphaneleri Tarih ve Coğrafya Yazmalar Kataloğu», «İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu» ve «İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Hamseler Kataloğu» yayınlanmıştır. Bu katalogların hazırlanmasında büyük hizmet ve emekleri geçmiş olan ve bugün çoğu hayata gözlerini kapamış bulunan bu çok değerli ve faziletli insanlarla, katalogların yayınlanmasında yakın alâka ve kıymetli yardımlarını esirgememiş olan merhum Kütüphaneler Genel Müdürü Aziz Berker'i rahmetle anar, görmüş oldukları önemli ve bayırlı hizmetler önünde tâzim ve şükranla eğilmeyi vazife sayarız.

Kütüphanelerde gerçek mana da ve geniş ölçüde bir çalışma yukarıda da arz ettiğim gibi kütüphaneler Maarif Vekâletine bağlandıktan, bilhassa Maarif Vekâletine bağlı Kütüphaneler Müdürlüğü ihdas edildikten sonra başlamıştır.

Kütüphanelerin bir elden idare edilmesi ile kısa bir zamanda kütüphanelerin çehresi değişmiş ve parlak bir istikbal vadetmiştir.

Kütüphaneciliğin bir ilim dalı, bir meslek haline getirilmesi, Üniversitelerimizde kütüphanecilik bölümlerinin açılması, Üniversite menşe'li genç neslin kütüphanelerde görev almaları, kütüphanecilerin seçiminde, liyakat ve kabiliyet esaslarına dayanan kabul sınavlarının açılması son yılların belli başlı gelişme hareketleri olmuştur.

Kütüphaneleri, muayyen kimselerin faydalandıkları okuma odaları durumundan kurtarıp, her seviyedeki halkın faydalandığı, feyiz aldığı kültür merkezleri, irfan ocakları haline getirmek, kütüphaneleri, her yaştaki, her meslekteki ve her seviyedeki halk topluluklarına açık bulundurmak, her mevzudaki kitaplardan kolayca faydalanmalarını sağlamak son yıllarda kütüphanecilerin üzerinde hassasiyetle durdukları konular haline gelmiştir.

Bu maksatla kütüphanelerde ve kütüphanemizde katalog çalışmalarına başlanmış ve ilk olarak

Süleymaniye Kütüphanesinin Türkçe yazma eserler indeks kataloğunun (A) harfi hazırlanmış ve basılmak üzere Bakanlık Yüksek Makamına gönderilmiştir B. C. D. harfleri de tamamlanmış olup, son düzeltmeler yapıldıktan sonra Bakanlığa sunulacaktır.

Ayrıca, Süleymaniye Kütüphanesinin yayınları olarak Kütüphanemizde görevli öğretmen Nihâl Atsız'ın hazırladığı: **Kemal Paşa Oğlu'nun Eserleri, İstanbul Kütüphanelerine Göre Birgili Mehmet Efendi Bibliyografyası** (1966), **Istanbul Kütüphanelerine göre Ebussuud Bibliyografyası** (1968) ve **Istanbul Kütüphanelerine Göre Âli Bibliyografyası** basılmıştır.

Bu türlü ilmî çalışmalar yanında Kütüphanemizde çeşitli vesilelerle sergiler düzenlenmiştir. Başlıcaları: Kâtip Çelebi, Mevlâna ve Serahsi'nin ölüm yıl dönümleri, İstanbul'un fethi, Kanûnî'nin 400. üncü ölüm yıl dönümü, Milletlerarası Kadınlar Kongresi, UNESCO toplantısı, Kütüphanecilik naftası münasebetiyle düzenlenen sergiler, Ankara'daki cilt sergisi, ve bugün burada Kütüphanemizin 50. nci yıl dönümünü kutlama vesilesiyle düzenlenmiş bulunan sergi, en önemlilerini teşkil etmektedir.

Büyük bir dikkat ve itina ile katalogların hazırlanmasında, sergilerin düzenlenmesinde âzami gayret ve ihtimam sarf eden ve hiç

bir fedakârlıktan çekinmeyen Kütüphanemiz Müdür Yardımcısı Nîmet Bayraktar'a, bu işde görev alan ve emeği geçen kütüphanecilere ve bütün mesâî arkadaşlarıma verimli ve başarılı çalışmalarından dolayı yüksek huzurunuzda teşekkürü vazife sayarım.

İlmi ve teknik çalışmalar yanında son onbeş yıl içerisinde Kütüphanemizde yapılan tesislere gelince:

Bakanlığımızın yakın alakaları ve yüksek yardımları sayesinde kütüphanemizin bütün kitap depolarına madeni raf tesisleri yaptırılmıştır. Kitapların ve ciltlerin sağlığı ve bekası bakımından madeni rafların önemi büyük olduğu gibi temizlenmesi ve dolayısıyla kitapları toz afetinden kurtarması bakımından da taşıdığı önem büyüktür.

Ayrıca kitap depolarına toz, yağmur ve kar serpintilerinin sızmaması için 1955 yılından itibaren depoların önündeki ravak altlarının demir camekânla kapatılmasına başlanmıştır. Bu suretle kitap depoları rutubetten kurtarılmış, ravak altları da çalışmaya müsait yerler haline getirilmiştir. Ravak altlarının demir camekânla kapatılması sonunda kütüphanemiz, güneşli bol ışıklı, temiz havalı ve her türlü çalışmalarını elverişli (300) metre karelik bir alan kazanmış bulunmaktadır.

Kitapların korunması ve bakımı ile ilgili yapılan diğer bir te-

sis de kaloriferdir. Kitap depolarının muayyen ısı ve rutubet derecelerini muhafaza etmesi lüzumlu ve zarûri olduğuna göre kaloriferin bu bakımdan sağladığı imkânlar, önemli ve faydalıdır. Kalorifer, aynı zamanda okuyucu ve personele rahat çalışma imkânları vermiş olması bakımından da önemlidir.

Kütüphanemizin, kuruluşun-

dan itibaren bugüne kadar geçirdiği değişme ve gelişmeleri özetleyerek sizlere izaha çalıştım. esasen bildiklerinizi hatırlatmaktan ibaret olan bu konuşmam ile sizleri yeteri kadar sıkılmış buluyorum. Beni dinlemek sabrını göstermiş olduğunuzdan dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunar, her birinizi saygı ve sevgi ile selamlarım.

Halit DENER